

Erika KRŽIŠNIK*

NEKAJ STALNIH, NEKAJ NEVARNIH IN NEKAJ TEŽAVNIH LASTNOSTI RABE FRAZELOGIJE V MEDIJSKIH BESEDILIH**

Povzetek. V članku je predstavljena raba frazeoloških enot (FE) v besedilih o slovenskih predsedniških volitvah (2022) v treh revijah in delno treh spletnih portalih. Podatki so primerjani z obstoječimi podatki o frazeologiji v medijskih besedilih sploh. Predstavljene so skupne lastnosti glede na vrsto besedila, razporejenost in raba frazeoloških prenovitev. Kot nevarna se pokaže konotativnost FE, ki razkriva temperament ali namero govorca/pisca, z odsotnostjo pa racionalno nadzorovanost izražanja. Te lastnosti FE pomenijo težavo, ko želi jezikoslovec določiti status in funkcijo FE – odstop od ustaljenosti FE je lahko napaka ali namerna modifikacija z novim sporočilom.

Ključni pojmi: Frazeologija, frazem, frazeološka prenovitev, modifikacija, medijsko besedilo

221

Uvod: o rabi frazeoloških jezikovnih sredstev v medijskih besedilih

O frazeologiji, njeni rabi in vlogi v medijskih besedilih je bilo v slovenskem jezikoslovju opravljenih že nekaj raziskav in objavljenih kar nekaj člankov. Prvi je o tem l. 1978 – komaj pet let po objavi prvega slovenskega članka o sodobni teoriji frazeologije (Toporišič, 1972/73) – pisal Tomo Korošec v članku *Obnovitve v časopisnih naslovih* (Korošec, 1978), v katerem je obravnaval namerno in v besedilu funkcionalno izrabljeno spremenjeno rabo frazemov v časopisnih naslovih, torej tisto, kar je najbolj opazno tako v frazeologiji kot tudi v medijskih besedilih.¹ S tem je hkrati pokazal dve najbolj izstopajoči stalnici v rabi teh jezikovnih enot v medijih: aktualizirano obliko in/ali pomen enot in njihovo pojavljanje na besedilno izpostavljenih mestih,

* Dr. Erika Kržišnik, redna profesorica, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani, Slovenija.

** Izvirni znanstveni članek.

¹ Prof. Korošec je spremenjeno rabo frazeoloških enot imenoval obnovitev, dalje pa jih je razdelil na obnovitve (z oblikovno spremembo) in ponovitve (brez spremenjene oblike). Kasneje se je uveljavil krovni termin prenovitve (o tem gl. dalje v 2.3).

DOI: 10.51936/tip.60.2.221

v tem primeru v naslovu.² Šele nato se je lahko začelo opazovati bolj splošne in stalne značilnosti rabe, kot so pogostnost rabe frazemov v različnih časovnih obdobjih in različnih časopisih, v različnih vrstah medijskih besedil in v besedilih z različno tematiko, dalje razporejenost še na drugih besedilno izpostavljenih mestih in predvsem o vlogi frazemov kot možnih kazalcev “vzdušja” v družbi. V zvezi s tem so v 90. letih 20. stol. – ne po naključju v času po slovenski osamosvojitvi in s tem povezano spremembo družbenih in političnih razmer – izšli štirje članki E. Kržišnik (1991, 1995, 1996 in 1998), v katerih so kvantitativno in primerjalno predstavljene skupne in posebne, časovno, krajevno, tematsko in družbenopolitično pogojene značilnosti rabe frazemov v časopisju l. 1948, torej po drugi svetovni vojni, v času slovenskega osamosvajanja l. 1991 in pet let kasneje l. 1995. Zlasti v povezavi s statistiko in seveda tudi novejšimi raziskovalnimi metodami je na tem mestu treba omeniti še raziskavo M. Justina, N. Hircija in P. Gantar (2018), ki po svoje času primerno kaže novosti tako v analizi sami kot v analiziranem gradivu. Gre za raziskavo frazeologije v besedilih na spletu in v novih medijih, ki je bila opravljena na gradivu v korpusu Janes kot specializiranem viru “za preučevanje jezika spletno specifičnih besedil” in primerjana s stanjem v korpusu Kres kot uravnoteženem referenčnem korpusu pisne slovenščine. Seveda se zavedam, da gradivo ni v celoti primerljivo s časopisnimi besedili, zagotovo pa so t. i. novi mediji oz. t. i. družbena omrežja (tovrstna besedila namreč Janes vsebuje) del medijskih besedil.

Gradivo in način dela

Gradivo za raziskavo so tiskana besedila revij Mladina (dalje M – 21. 10. 2022., 4. in 11. 11. 2022), Reporter (R – 17. 10. in 7. 11. 2022) in Demokracija (D 20. 10. in 3. 11. 2022), in sicer pred prvim (23. 10.) in drugim (13. 11.) krogom volitev predsednika Slovenije v l. 2022. Za primerjavo so bila delno pregledana in upoštevana tudi besedila s to tematiko, objavljena na spletnih portalih MMC, 24ur.com in Nova24TV v istem času. Pozornost je bila torej tematsko usmerjena, v primeru upoštevanja rabe frazemov v besedilih zunaj te tematike je na to posebej opozorjeno (npr. pri prikazu rabe frazemov v naslovih v 2.1).

Odločili smo se, da se tokrat ne bomo lotili celovite količinske analize pogostnosti frazemov, med drugim tudi zato, ker so analize dnevnega časopisja v 90. letih (Kržišnik, 1996: 177) pokazale, da so enote z nizko stopnjo ekspresivnosti (npr. *pride do /česa/* ‘zgodí se’ ali *vzeti v poštev* itd.) “s prostim očesom” pogosto spregledane – in za našo temo v resnici tudi niso posebej

² V spremenjeni rabi je opazoval vseh vrst stalne večbesedne enote, od frazemov do zelo znanih in v tem smislu v zavesti bralcev ustaljenih citatov in celo naslovov filmov.

pomembne. Izhajajoč iz številčnih podatkov prejšnjih raziskav (Kržišnik-Kolšek, 1991; Kržišnik, 1995 in 1998),³ smo si prizadevali opaziti tisto, kar pri rabi frazeologije dobrih 25 let kasneje in predvsem v tematsko tako usmerjenih besedilih, kot so predsedniške volitve, te podatke potrjuje, jih dopolnjuje ali od njih odstopa. Drugi namen je bil ugotoviti, ali je pri tvorbi besedila na tako temo, mogoče odkriti kake posebnosti tako v možnostih, ki jih frazeološka sredstva s svojimi oblikovno-pomenskimi lastnostmi ponujajo, kot tudi v pasteh, ki iz teh istih lastnosti izhajajo, npr. pogostnost, izbira frazemov ali način njihove izrabe s strani tvorca besedila, tj. novinarja, ali politika, tj. predsedniškega kandidata. Tretji namen je bil ožje jezikoslovni: kako v času, ko je na voljo preverjanje oblike in pomena frazeološke enote v obsežnih besedilnih korpusih, različne odstopne ločevati med seboj: napako od modifikacije, modifikacijo od (nove, nastajajoče?) frazemske variante, prenovitev od modifikacije ali proste besedne zveze itd. V času, ko je bilo poleg slovarjev, zlasti seveda SSKJ, na voljo le še gradivo zanj, se je z vidika rojenega govornca in frazeologa to zdelo manj zapleteno.

Na tem mestu je prav, da ponovno omenimo prof. Korošca, ki je bil jezikoslovec, a se razen v okviru že omenjene raziskave posebej s frazeologijo ni ukvarjal. Kot dolgoletni sodelavec pri tedaj nastajajočem slovarju SSKJ1 je dobro vedel, kaj za presojo statusa in funkcije jezikovne enote pomeni besedilno gradivo in je podatke v njem tudi upošteval. Zgovoren dokaz za to je naslednji opis prenovitve z elipso (Korošec, 1978: 151/152):

*Ta prikaz ni univerzalen [...]. Zajema pa lahko tiste frazeologeme – [...] – pri katerih se stalni del (B) ni osamosvojil v tolikšni meri, da kot nosilec samostojnega pomena izgublja zvezo s prostim pomenom (A). Npr. naslov *Slepa ulica v pomenu 'brezizhodni položaj' ne gre v ta okvir, čeprav bi tudi lahko ločili del A: zaiti in del B: v slepo ulico.* (Podčrt. E. K.)*

Osamosvojenega frazema *slepa ulica* s pomenom, ki ga navaja Korošec, namreč ni v nobenem slovarju do tedaj, prvič se pojavi v 4. knjigi SSKJ1 (geslo *slep*), ki je izšla šele leta 1985 (stalna zveza *slepa ulica* v pomenu 'ulica brez izhoda' pa se v slovarjih pojavlja že od Pleteršnika /1894/95/ dalje).

³ V teh člankih je predstavljena raba frazeologije v slovenskem dnevnem časopisju v dveh prelomnih obdobjih, tj. po drugi svetovni vojni (l. 1948) in v letu osamosvajanja Slovenije (1991), in v politično umirjenem letu 1995. S številskimi podatki je prikazana pogostnost rabe, posebej v besedilih s politično tematiko, ki je razdeljena na slovensko, jugoslovansko in zunanjo politiko; raba na besedilno izpostavljenih mestih; ugotavljano je razmerje med rabo frazemov v poročevalnih in presojevalnih besedilih in razmerje med količino rabe frazemov s pozitivno in negativno evalvativno (vrednotenjsko) konotacijo.

Nekaj skupnih lastnosti rabe frazeologije v medijskih besedilih sploh in v okviru obravnavane tematike posebej

1. Odvisnost rabe frazemov od vrste besedila se kaže z različno pogostnostjo v komentarju in poročilu. Primer, ki tudi v tiskanem mediju dovoljuje smiselno številčno primerjavo, imamo npr. v treh številkah Mladine, kjer lahko rabo frazemov v komentarjih primerjamo tudi z rabo v poročilu. Število frazemov v komentarjih: *Bo SDS dobila predsednika?* – 20 frazemov (M 21. 10., 19–23); *Član stranke* – 7 frazemov (M 4. 11., 19–22); *Nataša* – 11 frazemov (M 11. 11., 19–22). Poročil je v revijah praviloma manj kot v dnevnem časopisju, a v Mladini 4. 11., str. 24–25, v besedilu *Kdo bo zmagal*, ki je poročilo o napovedih agencije Ninamedia in iz njih izhajajoče prognoze o izidu predsedniških volitev, ni niti enega frazema.
2. Frazemi se pojavljajo na izpostavljenih mestih, to so naslov, vodilo (sinopsis pod naslovom), začetek, konec in podnapis k slikovnemu gradivu.

2.1 Naslov: v rabi frazemov v naslovih so si vse tri revije zelo podobne, v povprečju so v eni številki rabljeni trije frazeološki naslovi (upoštevani so tudi frazemi v naslovih zunaj besedil izbrane teme):

D: 20. 10., s. 28: *Ime česa je Nika Kovač*; 3. 11., str. 3: *V nedeljo bo štel prav vsak glas*, str. 6: *Blišč in beda televizijskih oglasov*, str. 13: *Na pragu prelomnice*, str. 54 (+prenovitev): 51. *Filipika: Anžetova tekmica Nataka pir pod Mus*;

M: 21. 10., str. 14: *Laž ima kratke noge*, str. 16 (+prenovitev): *v Božjih rokah*; M 4. 11, str. 8 (+prenovitev): *Drugačnega perja ptič, Dirigentov ples sedmih tančic*; str. 9: *Težka je roka, ki reže kruh*, str. 17: *Pekel ali nebesa, kakor vam drago*; M 11. 11., str. 6: *Ime česa je Anže Logar*; str. 38: *Zašli smo s poti*; str. 68: *Vse, kar je prav*.

R: 17. 10., str. 19 (vmesni naslov) *Vračanje udarcev*, str. 25: *Kako Anžetu Logarju jemo iz roke*, str. 35: *Nova hladna vojna med Janšo in Toninom*, str. 42: *Hudičev odvetnik Vladimirja Putina*; 7. 11., str. 22: *Če bo Pirc Musarjeva izvoljena za predsednico, bo na dan prišlo vse njeno sporno početje*, str. 25: *Sem zmerni politik, ni razloga za udarce pod pas*, str. 47: *Za obiskovalce iz tujine je Slovenija raj na Zemlji*.

2.2 Manj izrazito je pojavljanje na drugih izpostavljenih mestih. Navedimo primer rabe na koncu besedila v D 20. 10., str.27:

Ta oblast si prisvaja vse in izključuje druge, zato nas ne more voditi uspešno, pač pa le v politično ozko in celo slepo ulico, iz katere bomo težko našli pot v prihodnost. Toliko bolj je torej želeti, da bi vsaj novi

predsednik države dal več na Slovenijo kot skupnost vseh državljanov in državljanek, nas vse povezoval in zastopal, ne pa izključeval. Zahtevni časi terjajo ljudi z razgledanostjo, znanjem, marljivostjo, s pogumom in predanostjo za narod in državo Slovenijo.

In še kombinacijo frazema v naslovu in na koncu v R 7. 11., str. 3: *Lisica in kislo grozdje* (naslov), zadnji odstavek:

Tudi nismo prav nič užaljeni, da ni našla časa za intervju za Reporter. Če bo v nedeljo res postala prva ženska predsednica republike, ji že vneprej čestitamo in ji polagamo na srce, naj bo v bodoče manj zamerljiva in maščevalna. Vsak, ki gre v politiko, mora imeti debelo kožo. Mora prenašati tudi kritike in se ne veseliti samo hvalnic.

2.3 **Prenovitve** frazemov kot jezikovnih enot s konotativnim pomenom in ekspresivnim besedilnim učinkom imajo v vsakem besedilu vlogo stilema, gre torej za kreativno izrabo teh enot, ki tako pomensko učinkujejo na dveh ravneh, s pomenom frazema in pomenom proste besedne zveze, pri čemer je razmerje med stopnjo razvidnosti pomena ene ali druge različno. Kot rečeno, prenovitve v medijskih besedilih niso niti novost niti redkost. V slovenskem časopisju jih je mogoče najti vsaj od prve polovice 20. stol. (Kržišnik, 2006: 273). Za našo temo (predsedniške volitve, politika) pa je poveden podatek (več o tem v Kržišnik, 1998: 187), da v analiziranih besedilih dnevnega časopisja v letu 1948 med 449 frazemi, rabljenimi v enem tednu časopisov, najdemo le tri prenovitve in vse tri so v Primorskem dnevniku, torej časopisu, ki ni izhajal v okviru republike Slovenije oz. Jugoslavije.⁴ V besedilih, ki so tukaj predmet analize, imajo prenovitve svoje "normalno" mesto, pogostnost in funkcijo, najpogosteje stopnjevanje ironizacije, npr. v članku *Politika kot nogometna tekma* v R 4. 11, str. 71 (izhodišče *vreči puško v koruzo*):

Pridejo kakšni padalci, seveda pridejo, vsi napihnjeni, kako bodo z nekim revolucionarnim zamahom z nogo ali ustavnim členom razbili obe tradicionalni ekipi, ampak po navadi se te zgodbe končajo vedno enako. Padalci vržejo puške v koruzo, Janševa in Antijanševa ekipa pa potem pobirata izgubljene igralce v koruzi.

Ali v članku *Mož za vse čase in okuse* v M 11. 11., str. 17 (izhodišče *skočiti v čigavo naročje*): [...] *ne toliko zato, ker bi NSi na naslednjih volitvah ali že*

⁴ Prim. Kržišnik, 1998: 187: "Razlog za nerabo prenovitev bi lahko iskali tudi v tem, da so se pisci v l. 1948 izogibali "igranju" z jezikom, kadar so pisali o "velikih" (ideološko pomembnih) temah. Opozarjam, da se že na tej točki PD razlikuje od drugih dveh časopisov." Primorski dnevnik je od l. 1945 izhajal v Trstu, ki je bil tedaj del Svobodnega tržaškega ozemlja (več o tem v Kržišnik 1998: 187, op. 12).

prej, če bi vladi kazalo slabo, spet skočila v Janševo toplo naročje, ampak predvsem zato [...].

Redko pa so v medijskih besedilih – za razliko od rabe v umetnostnih, a tudi tu ne zelo pogosto – prenovitve frazema rabljene kot razvijalec celotnega besedila. V analiziranih besedilih smo tak primer našli v D 3. 11, str. 9, v članku *Nikina ruta iz paketa prve pomoči*:

ZAČETEK: Se še spomnite, ko sem pisal o tisti Micki, ki je delala izpit iz javne uprave in so jo v tistih zlatih časih socializma prepričevali, da je tudi ona država? No, ta naša zlata soseda iz mojih mladih let je imela sicer zlate roke, tudi za študij je bila še kar nadarjena, ampak vozniški izpit ji pa nikakor ni šel.

SREDINA: Tako sem lahko povsem brez zadržkov odšel na avtošolo, po vsega skupaj petnajstih urah, ki mi jih je štipendirala moja zlata udbica, sem v prvo naredil. No, vsaj tako so mi rekli, čeprav je bila moja izpitna voznja živ obup. Ampak če delaš za državno varnost, ti pogledajo skozi prste in ti rečejo, da te bodo pač naknadno izšolali za obnašanje v prometu (...).

KONEC: Da ne pozabim: mali človekinji Nataši P. M. sem dolžan opravičijo, ker sem v zadnji kolumni umetno napihnil njeno odškodnino z RTVS: bilo je samo 70 jurjev in ne 87, kot sem zapisal. Se pač zgodi, da mi številke tudi malo preveč zaplešejo. Če pod Golobovo vladavino že vsi plešemo ...

V članku se prenavlja *zlat* v frazemih *zlati časi* 'zelo ugoden čas, obdobje' in *imeti zlate roke* 'znati spretno narediti, izdelati kaj' v zvezah *zlata soseda* in *zlata udbica* ter ob elipsi dela frazema *kdo1 plesati, kakor kdo2 žvižga* 'kdo dela, ravna, kakor kdo drug hoče' ob zvezi *biti pod kom* v sobesedilu (*pod Golobovo vladavino*), kjer *pod* 'izraža odvisnost, podrejenost' (po SSKJ2 *pod* 4. pomen).

2.4 V analiziranih besedilih o predsedniških volitvah je opazno še dvoje: pisanje frazemov v **narekovajih** in raba **tujejezične frazeologije**. Oboje ima seveda svojo stilno opazno funkcijo. Prvo učinkuje kot neke vrste prenovitev – že s tem, da je dano v narekovaje, je namreč v besedilu oposebljeno, ni pa nujno, da olajša razumevanje prebranega (o tovrstnem označevanju frazeoloških in drugih metafor v medijskih besedilih prim. v Červ 2008: 141–142). Drugo, npr. *salto mortale, status quo, quo vadis, deus ex machina, en bloc, par excellence*, (čigav) *come back, "hat trick"* itd., je morda neke vrste intelektualizacija v smislu tradicije (latinščina) ali modernosti (angleščina). Ali gre pri prvem in drugem res za posebnost besedil, ki smo jih pregledali, ali za splošnejšo navado v medijih, bi pokazala širša raziskava.

2.5 Kot zadnjo skupno značilnost frazeologije v medijskih besedilih, seveda z omejitvijo na temo predsedniških volitev leta 2022, lahko brez številčnega podatka z dokaj visoko zanesljivostjo navedemo **najpogostejše frazeme**, rabljene v njih: *strici iz ozadja* (z različnimi prenovitvami, npr. “ruski strici”), *volk v ovčji koži/preobleki* (z različnimi modifikacijami, npr. *v ovčjo kožo preoblečeni kdo*, “ovčja koža”)⁵, *globoka država*, *davčna oaza*.

Nevarne lastnosti frazemov

Izhajajo tako iz njihove oblike kot iz pomena. Pri pomenskih lastnostih je na prvem mestu konotativni pomen, pri obliki pa večbesednost in “moteča” dodatna evokacija pomena frazemskih sestavin kot samostojnih besed.

1. **Konotativni del pomena** je v frazeološki enoti, če jo razumemo v ožjem pomenu, se pravi ne vseh stalnih večbesednih izrazov, ampak samo tiste, katerih pomen je vsaj delno idiomatiziran, vedno prisoten, čeprav pri različnih frazemih z različno močjo. Zaradi konotativnega dela pomena in njegovega ekspresivnega učinka v besedilu so frazemi lahko tudi nevarna izrazna sredstva, še posebej, ker velja, da je njihova vrednotenjska konotacija pogosteje negativna kot pozitivna, kar je posledica kulturološko pogojene stalnice, da se negativno vrednotenje pogosto izraža evfemistično.⁶ Primerjajmo razliko med jezikovnima opisoma v sporočilu o doseganju soglasja s frazemoma *najti skupni jezik* in *trobiti v isti rog* – razlika med njima je v konotaciji, s katero je soglasje ovrednoteno, ali drugače, kako tisti, ki v sporočilu o soglasju uporabi/prebere enega ali drugega: doseganje soglasja je s prvim ocenjeno kot pozitivno, z drugim kot negativno. Da so frazemi zaradi svoje konotacije nevarna izrazna sredstva, verjetno ve vsak, ki javno nastopa (tudi če ne ve, kaj je frazem). Iz pogostnosti rabe frazemov v govornih ali pisnih besedilih torej lahko sklepamo, koliko je kdo pri oblikovanju besedila racionalno samonadzorovalen, lahko pa tudi, koliko je kdo čustveno prizadet oz. sploh o tem, kakšen je njegov temperament.

1.1 Odličen primer za primerjavo je *Reporterjev vprašalnik*, objavljen v R 17. 10 na str. 22–23. V njem je zastavljenih 19 kratkih vprašanj, na katera sedem predsedniških kandidatov tudi odgovarja na kratko (najdaljši odgovor ima 29 besed, najkrajši eno). Že zaradi kratkosti v teh besedilih ni

⁵ Ali celo (M 21. 10., str. 23): “Če bo Logar v prvo res zmagal, se lahko v Sloveniji ponovi, kar se je že trikrat zgodilo na francoskih volitvah. [...] Oba sta radikalna politika, le da je Marine Le Pen pred volitvami vedno malce skočila v prijaznejši kožuh.”

⁶ Konotativni del pomena frazema je pri rojenih govorcih, tako piscih kot bralcih, precej manj oza-veščen kot denotativni del, s čimer nikakor ne trdimo, da ga prvi ne zapišejo in drugi ne preberejo kot del sporočilnega smisla.

pričakovati dosti frazemov, ki so kot poimenovalna sredstva precej ekstenzivni.⁷ Rezultat je naslednji: v skupno 133 odgovorih je samo 8 frazemov, brez frazema so odgovori A. Logarja in S. Senčar, po enega rabita M. Kordiš (o tem gl. dalje) in V. Prebilič *postaviti v ospredje*, ostali po dva: M. Brglez *gre za kaj, nizki udarci*; J. Cigler Kralj *priskočiti na pomoč, težko priti skozi mesec*; N. Pirc Musar *iti čez rob, kdo biti pri srcu komu*. Menimo, da količina in izbira frazemov ne potrebujeta posebne interpretacije, jo pa potrebuje prenovitev, ki jo je uporabil M. Kordiš. Na vprašanje *Ali politik odgovarja le za dejanja, ki jih je storil sam*, pravi takole: *Odgovarja tudi, če drži vrečo, medtem ko nekdo vanjo meče*, kar je prenovitev frazema *držati vrečo*, po SSKJ2 s pomenom 'biti soudeležen pri kraji, ropu'.⁸ Raba prenovitve v besedilcu z desetimi besedami vsekakor razkriva temperamentnega govorca (prim. SSKJ2 *temperamenten* 'ki živahno reagira in izrazito kaže čustva').

1.2 V nadaljevanju predstavljamo primerjavo daljših besedil, ki je sicer manj natančna in kaže na prvi pogled manj jasno sliko, pa vendar. Za presojanje primerjave med temi besedili najprej potrebujemo podatek o merilu, kaj razumemo kot s frazemi bogato besedilo. Žal je edini podatek, ki ga imamo o tem, podatek češkega frazeologa Čermáka (Čermák, 1985: 230) še iz 80. let, po katerem je s frazemi bogato besedilo že, če v njem stoji en frazem na 80–120 besed. Ta podatek torej izrabljamo, da bi lahko kaj povedali tudi o besedilih na temo predsedniških volitev, ki so bila objavljena na spletu. Pri tem zagotovo ne bomo enako verodostojni, kajti za to, da bi lahko realno ocenili vrednost količinske rabe frazemov v njih, bi potrebovali izhodiščni podatek, dobljen na podlagi količinsko in časovno obširnejše raziskave spletnih besedil. Ker pa smo na portalu 24ur.com dobili intervjuje s predsedniškimi kandidati pred prvim krogom volitev, smo razmerje med količino rabljenih besed in količino frazemov kljub temu pogledali. Pri tem smo upoštevali tako besedilo novinarja kot intervjuvanca – navsezadnje bralec prebere eno in drugo –, količinska razlika med vprašanjem in odgovorom pa je seveda v korist odgovorom. Rezultati so naslednji: Kordiš (24ur.com 5. 10.) 1 frazem na 120 besed, Senčar (12. 10.) na 135, Cigler Kralj (13. 10.) na 173, Prebilič (11. 10.) na 175, Brglez (11. 10.) na 186 in Logar (16. 10.) en frazem na 226 besed (pravega intervjuja z N. Pirc Musar nismo našli, mogoče je tudi, da smo ga spregledali). V okvir Čermákovskega razpona bi med besedila, bogata s frazemi, sodil le intervju s Kordišem, med najbolj

⁷ Ekstenzivnost oblike frazema je nadomeščena s konotativnopomenskim presežkom, zaradi česar tovrstne enote v jeziku niso redundantne.

⁸ Nenavadno je, da je frazem v splošnem slovarju, ni pa ga v specializiranem frazeološkem SSF. Da bi odhajal v pozabo, bi težko rekli. Kot kaže stanje v korpusu metaFida (dalje mF), je raba še vedno živa, prim. v njem zgled iz l. 2010 (iz korpusa siParl): "Skratka, kolegi razmislite Tisti, ki te interpelacije danes ne podpre, drži vrečo."

racionalne ali najbolj (emocionalno in evalvativno) “zadržane” pa intervju z Logarjem (ob tem je smiselno primerjati z rezultati v 1.1). Kako vrednotiti tako “zadržanost”, je težko reči, saj nimamo neposredne primerjave z intervjujem s politikom, ki ni predsedniški kandidat, ker intervjuja brez predsedniškega kandidata v spletni obliki nimamo. Imamo pa primerjalno dva (tiskana) intervjuja v Mladini, enega z M. Kučanom (M 4. 11., 33–38) in drugega z D. Petrovcem (M 11. 11., 31–35). Potrudili smo se in pri prvem prešteli besede na eni strani, nato pa vsoto posplošili na ves intervju. Dobili smo naslednji rezultat: v intervjuju s Kučanom, ki ima cca 3500 besed, je 33 frazemov, kar pomeni en frazem na 106 besed. Nato smo (z vidika korpusnega pristopa zelo amatersko!) posplošili to še na intervju s Petrovcem, ki ima 38 frazemov, poleg tega je še za eno stran krajši, kar pomeni še večjo frekvenco frazemov na število besed. Seveda pa Kučan ni predsedniški kandidat in Dragan Petrovec niti ni (profesionalni) politik.

Povzemimo: konotacija, ki jo v besedilo vnašajo frazemi, v vsakem primeru razkriva avtorja besedila – njegov temperament, njegovo razpoloženje, njegovo namero (zavedno ali nezavedno). Besedilo brez frazemov – natančneje, sploh brez ekspresivnih prvin – je praviloma lahko le golo poročilo, ki sporoča dejstva, podatke, številke.

1.3 Nevarna bi utegnila biti (ali postati) nova vrsta frazeoloških prenovitev, ki smo jo v Demokraciji našli v stalni rubriki z besedilnovrstno oznako filipika (‘oster, napadalen govor ali članek’), v našem gradivu sta 51. (D 20. 10., 54–55) in 53. filipika (D 3. 11., 52–53). V teh besedilih je frazeologija osrednje stilistično sredstvo, na tem mestu pa ga izpostavljamo, ker se v njem pojavlja za slovenska besedila nenavadna vrsta prenovitve, v kateri je iz lastnoimenske nefrazeološke enote (ime in priimek) narejena frazeološka. Jezikoslovno (zlasti sociolingvistično) je to pomembno zato, ker lastna imena nimajo denotativnega pomena, temveč kot poimenovanje posameznosti samo identifikacijski pomen, kar pomeni, da te vrste prenovitev denotativnemu in konotativnemu delu pomena frazema dodaja še identifikacijskega, ki ga v tem primeru podpira še ustrezen zapis velike začetnice. Vse tovrstne prenovitve v našem gradivu imajo kot izhodiščno lastnoimensko zvezo *Nataša Pirc Musar*, kot rezultat pa frazem *pod mus* ‘nujno, obvezno’.⁹ V D 20. 10., str. 54, se v 51. *filipiki* prenovitev pojavi v naslovu *Anžetova tekmica Nataka Pir pod Mus*. V D 3. 11., v 53. *filipiki* še trikrat, in sicer na str. 52 v vodilu *Hišnik si raje masti brke z bogatejšo kandidatko, ki Nataka Pir pod Mus* in dalje v besedilu *Natakajoč Pir pod Mus ob mokrih klicih med gruljenjem nas žejne prevažajo čez vodo*, nato pa v verzifikaciji

⁹ Zveze *pod mus* ni ne v SSKJ2 ne v SSF, verjetno zaradi socialnozvrstne zaznamovanosti. V korpusu mF se frazem pojavi v 170 rabah.

na koncu besedila *Pir pod Mus Nataka pravšnja ruska spaka, čepi tam v Putinovi dači, Slovencu zadnjo srajco slači!* Te vrste prenovitve so vsaj za slovenščino nenavadne in bi bilo zanimivo raziskati, ali gre za osamljeno, zato ciljno usmerjeno rabo ali se v tej rubriki pojavljajo tudi ob drugačnih temah, in še dalje, ali so mogoče v slovenščini širše rabljene ali omejene na enega avtorja. Zanimivo bi bilo ugotoviti, od kod take vrste prenovitev, ki je ravno zaradi identifikacijske moči, ki jo tako prenovljeni frazem ima, lahko (celo pravno gledano) tudi nevarna.

2. Ne le pomen, tudi oblika frazema se lahko pokaže kot nevarna lastnost teh enot, in sicer najpogosteje zato, ker pri frazemu obliko predstavljajo tudi njegove sestavine, ki so zunaj frazema samostojne besede s samostojnim pomenom. Večbesednost je najprej preprosto težje zapomnljiva in daje več možnosti za pomote in napake, ki so tudi zato pri frazemih pogostejše kot pri besedju. Neprijetno je, če ima taka napaka posledico v nehotenem pomenu. Navedimo najprej primer, ki ni iz analiziranega gradiva, je pa ravno tako iz sočasne publicistike (Delo, Sobotna priloga 19. 11. 2022: 24):

V naših družbah je izmenjava vse. Študijska mobilnost Erasmus je evropskemu duhu dala vetra. Kljub današnji izroditvi, ko mladi potujejo bolj kot ne delat ali počitnikovat ne pozabimo na emancipatorno vlogo Erasmosa.

Rabljen je frazem *dati vetra komu* 'napraviti komu kaj neprijetnega' namesto *dati/dajati veter v jadra komu/čemu oz. koga/česa* 'povzročiti razvoj česa, spodbuditi koga/kaj'. Zadnji še ni uslovarjen, a v korpusu mF dobimo z iskanjem *veter v jadra* 561 rab z najpogostejšimi kolokatorji (do ±3 mesta) *dobiti* 95, *dati* 68 in *dajati* 31, vse rabe so frazeološke. Vzrok za napako je verjetno varianta s t. i. delnim roditeljskim *dati vetra v jadra* (z elipso *več, veliko* itd.). Z iskanjem *vetra v jadra* dobimo glagol *dati* kot prvi levostični kolikator kar 94-krat. Če bi se ob tem komu zazdelo, da frazem *dati vetra komu* v omenjenem pomenu morda ni več dovolj v rabi in da je to vzrok za napako, dodajmo, da z iskanjem [lemma="dati"][word="vetra"] v korpusu mF dobimo 870 zadetkov rabe, od tega v korpusu spletnih besedil *Janes* 210 in v korpusu slovenskega spleta *sWaC* 263, praviloma v navedenem frazeološkem pomenu. Skratka, v tem primeru gre za napako, ki sicer ima svojo razlago, a zato ni nič manj pomensko zavajajoča ali vsaj moteča: rabljen je frazem z napačnim, skoraj nasprotnim pomenom, zato v besedilu ni sporočeno to, kar je hotelo biti sporočeno. Res je, da v takih primerih bralca, ne glede na to, ali se tega zave ali ne, na ustrezni besedilni smisel pogosto usmeri sobesedilo in tudi poznavanje pragmatičnih okoliščin. Ni pa to nujno in posledica je lahko ne le nerazumevanje, temveč celo nesporazum, t. i. komunikacijski šum.

2.1 Tak je primer, na katerega smo naleteli v analiziranih besedilih o predsedniških volitvah. Te vrste napaka je nekoliko bolj “sofisticirana” in bi jo lahko imeli tudi za nehoteno ali celo hoteno “pomoto”, in sicer v R 7. 11, str. 82:

Predsednik Pahor pa se vrača h koreninam – v SD. Upam, da ga sprejmejo “z vsemi štirimi”, čeprav imajo nekateri pomisleke. Prav potrebujejo ga. A je resna konkurenca in gotovo se marsikdo boji njegovega vpliva. Stranka v bistvu vse od osamosvojitve ni bila nikoli tako uspešna kot takrat, ko jo je vodil B. Pahor.

V tem primeru je prišlo do križanja dveh nasprotujočih si “sporočil”: *sprejema se koga* namreč *z odprtimi rokami*, medtem ko *se koga z vsemi štirimi otepa* ali *brani*. Gre za dva pomensko zelo različna frazema. Na eni strani frazem *sprejeti z odprtimi rokami koga/kaj* – v mF iskanje *z odprtimi rokami* pri 3091 konkordancah pokaže kot prvi kolokator *sprejeti* 1913-krat, kot drugega *sprejemati* (373-krat) – in na drugi strani frazem *otepati/braniti se z vsemi štirimi koga/česa* – v mF pri iskanju *z vsemi štirimi* dobimo 2443 konkordanc, prvi kolokator je *upirati se* (270), drugi *otepati se* (110) in tretji *braniti se* (190). Tudi v tem primeru obstaja razlaga, zaradi katere bi lahko prišlo do križanja, in sicer šesti kolokator *oklepati se koga/česa* (44-krat), dalje pa še kolokatorja *pograbiti* (34) ali *oprijeti* (12) *se česa z vsemi štirimi*. Toda pri vseh treh variantah (*oklepati se, pograbiti, oprijeti se*), ki na ravni sestavine kot samostojne besede pomensko niso tako zelo oddaljeni od pomena *sprejeti*, ni mogoče spregledati konotativnega dela pomena frazema, ki je pri *oklepati* itd. *se česa z vsemi štirimi* vrednotenjsko negativen v smislu ‘(biti zelo navezan,) kar ni dobro’ oz. celo ‘biti preveč odvisen od koga/česa’. Ker takemu smislu sporočila nasprotuje večji del zgoraj navedenega sobesedila – *Upam, da in Prav potrebujejo ga* –, bralec ne ve čisto dobro, kaj je v resnici hotel povedati avtor. Še posebej zato, ker je zraven še en del sobesedila – *čeprav imajo nekateri pomisleke* –, ki je v nasprotju s prej navedenim sobesedilom. Take vrste “napake” pri rabi frazemov – ki jih verjetno ni veliko, še manj pa jih je prepoznanih (Burger 1998: 154) – so na meji med hoteno namernim in globinsko resničnim (ali obratno).

Težavne lastnosti frazemov

Težave pri določanju statusa in funkcije frazema v besedilu so povezane predvsem s tem, da je njihova raba v medijskih besedilih, zlasti zaradi časovne omejenosti, v kateri nastajajo, že tradicionalno pogosto precej “približna”, na kar smo tudi že opozorili. Na tem mestu je treba povedati, da pri medijskih besedilih na portalih, ki smo jih pregledovali (gl. v Gradivo in

način dela), pri rabi frazeologije nismo opazili kake bistvene razlike od rabe v tiskanih besedilih niti v kolikosti niti kakovosti. Ker smo upoštevali samo besedila na temo predsedniških volitev, težko posplošujemo, v raziskavi Justin et. al. (2018: 36) pa avtorji ugotavljajo opazno večjo rabo frazeoloških prenovitev v spletnih besedilih. Na tem mestu nas bolj zanima, kako v času velikih besedilnih korpusov, v katerih je prav tako množica različnih oblik in rab, razumeti odstopa od ustaljene oblike frazema: kot napako ali novo varianto ali modifikacijo ali prenovitev ali novi frazem?

1. Ali gre za novo varianto ali (še) prenovitev: *na prvi posluh* < *na prvi pogled*?

Nasilje ni nujno neposredno. Eden od najprijaznejših politikov v državi je Aleš Primc. Stvari, ki jih govori, so na prvi posluh smiselne, ljubezen, družina, otroci in podobno. A vendar je nasilen, s klicevanjem na tradicijo diskriminira že tako marginalizirano skupino ljudi. (M 11. 11., str. 35)

Stanje v mF: *na prvi pogled* – 67.173 pojavitev, prva pojavitev l. 1862, zunanja kolokabilnost relativno neomejena; *na prvi posluh* – 287 pojavitev, prva l. 1995, zunanja kolokabilnost omejena (*glasba, slišati, ansambel* ...). Iz teh podatkov lahko sklepamo, da se je zveza *na prvi posluh* sprva rabila kot prenovitev frazema *na prvi pogled*. Tako v sobesedilu: *v glasbo franco-sko govorečih Cajunov iz močvirij Lousiane zaljubil na prvi posluh*. Nato se je začela v sobesedilih, omejenih na pomen 'kar se lahko sliši', ustaljevati kot sobesedilno omejena varianta, npr. *Xaxaxa so medtem preskočili glavno oviro: v studiu zorijo, na odru se sprostitjo, četudi ločnica ni tako groba, kot se sliši / bere na prvi posluh*. Ko se je te vrste raba razširila, se lahko začenja sobesedilo širiti in v mF že najdemo primere rabe brez sobesedilne omejitve, kot je v naslednjem primeru:

Res pa je, da je za njihovo kompromitacijo potrebno nekoliko več dokazov. In tu se zadeva [...]zaplete. Že na prvi posluh je bilo jasno, da Koder svojo trditev o [...] Elanovih darilih za [...] lahko z lahkoto dokaže.

V sedanji fazi bi to zvezo torej že lahko imeli za nastajajočo varianto.

2. Kako razvrstiti variantni frazem *igrati/plesati po čigavih notah* 'delati, kakor hoče kdo drug'? V besedilu v R 7. 11. na str. 23 se pojavi v obeh oblikah:

Borut Pahor v zadnjih mesecih odkrito igra po Janševih notah. [...]

Pet let pozneje, pred volitvami 2017, ga je Janša javno "raztrgal". Glasove SDS je želel usmeriti k Marjanu Šarcu, ki se ga je bal kot konkurenta na poznejših parlamentarnih volitvah. Kljub temu je Pahor še naprej plesal po Janševih notah.

Frazem je novejši in ga ni v nobenem slovenskem slovarju. V SSKJ2 sta pod geslom *nota* v frazeološkem gnezdu zvezi *natepel ga bo po notah* 'zelo' in *vse gre kakor po notah* 'uspešno, brez zapletljajev', a nobena ne po obliki ne po pomenu ni povezana s frazemom tukaj. Varianta *igrati po notah* je lep primer frazeološkega sklopa, nastalega po metaforičnem prenosu, in bi zato lahko bila izhodiščna. Varianta *plesati po notah* (čigavih oz. koga) ni tako samoumevna in predvidevamo lahko, da je nastala v povezavi s sinonimnim (in starejšim) frazemom *kdo1 plesati, kakor kdo2 žvižga*. V korpusu mF z iskanjem [word="po"][[word="notah"]] in po kolokacijah ±3 mesta dobimo kot 1. kolokator *plesati* 80 zadetkov, 2. je *igrati* 103 zadetki – vsi so iz Gigafide 2.0, Janesa in sLWaC-a, veliko rab je iz medijskih besedil s športno tematiko, časovno prvi rabi v mF sodita v leti 1997 (varianta s *plesati*) in 1998 (z *igrati*).

Iz teh podatkov lahko izpeljemo, da gre za dve varianti enega frazema. Ali je ob nastanku na kak način šlo za križanje s frazemom *plesati, kakor kdo drug žvižga*, je brez natančnejše časovne analize besedil težko reči, vsekakor pa je bila povezava z njim spodbudna.¹⁰ Prim. rabo v Janesu iz l. 2016: *Me veseli, da nisem edini. Plešem tako kot drugi igrajo po mojih notah*, ki jo najlaže določimo kot križanjško prenovitev, in sicer namerno ali celo nenaumno (nezavedno), kajti brez širšega sobesedila to ni jasno.

3. Je zveza *lov na informacije* prenovitev iz frazema *lov na čarovnice* ali prosta besedna zveza? Brez ustreznega sobesedila je lahko eno ali drugo. Z iskanjem [lemma="lov"][[word="na"]] dobimo v mF 24.006 konkordanc, prvi desnostični kolokator pa je *čarovnica* z 2362 zadetki. Sobesedilo za prosto besedno zvezo s prenesenim pomenom besede *lov* "veliko prizadevanje za doseg česa" (SSKJ2 5. pomen – zato samo navedba v narekovajih za ustrezno izbiro ni dovolj) je v mF na primer naslednje:

"Lahko bi celo zmagali, saj smo imeli vsaj dve bolj izraziti priložnosti," pravi trener vijoličastih [...]. V končnici je obveljala misel o vrabcu v roki, po izključitvi Breziča se njegovi izbranci niso podali v lov na zmago.

V našem primeru, ki je iz D 20. 10., str. 29, pa je sobesedilo drugačno:

¹⁰ Vpliv angl. frazema hit/strike right, wrong note *ne le, da ni verjeten, tudi ni mogoč, ker je njegov pomen enak pomenu slovenskega frazema zadeti pravo struno.*

To je šolski primer 'fishinga', preiskovalne metode, ki nima zveze s svobodnimi in z demokratičnimi državami, je prepričan Biščak. "Fishing" ali "ribiška ekspedicija pomeni, preprosto povedano, da se preiskovalci, ki za domnevno nezakonito dejanje nimajo nikakršnih (materialnih) dokazov (imajo le sum ali pa se jim tako le zdi), zatečejo k "iskanju na slepo", zahtevajo informacije, podatke in dokumente, ki sploh niso pomembni ali niso predmet preiskave. Gre za zelo na široko zastavljen "lov na informacije", ki bi jim morebiti prinesel dokaze za kaznivo dejanje.

V tem primeru gre nedvomno za prenovitev frazema *lov na čarovnice*, ki ima po SSKJ2 pomen 'fanatično iskanje, preganjanje koga kot domnevne krivca za kaj nezaželenega, slabega', po SSF pa 'fanatično preganjanje nasprotne ideologije in njenih pristašev'. Sobesedilnost lahko celo razširimo – in to je prednost, če analiziramo določeno tematiko v omejenem času v isti publikaciji (v našem primeru v isti reviji). Frazem *lov na čarovnice* se namreč v naslednji številki revije D 3. 11., str. 18–20, pojavi dvakrat: v besedilu pod fotografijo (str. 20) *Incident z Niko Kovač je očitno političnim džihadistom na oblasti prišel zelo prav. Koliko uporabnih idiotov z ulice bodo še našli, da bodo lahko začeli lov na čarovnice?*, in v zadnjem delu (str. 20): [...] *koliko uporabnih idiotov za vnaprej zrežirane incidente bodo še našli na ulici, da bodo lahko upravičevali svoj lov na čarovnice*. Namig nanj pa je tudi v naslovu tega članka (str. 18) *"Noč čarovnic" in politični džihad Roberta Goloba*. Ne po naključju sta tako *"lov na informacije"* kot *"noč čarovnic"* opremljena z narekovaji.

Sklep

Analiza besedil, tematsko omejenih na predsedniške volitve v Sloveniji l. 2022, je pokazala nekaj splošnih lastnosti frazeologije v medijih sploh: odvisnost pogostnosti rabe od vrste publicističnega besedila (komentar vs. poročilo), rabo na besedilno izpostavljenih mestih – najpogosteje v naslovih, medtem ko je izraba frazema kot razvijalca besedila zanje posebnost – in rabo prenovitev. Pogosto zapisovanje frazemov v narekovajih in rabo tujejezične frazeologije je res novejša značilnost, ni pa omejena na raziskovano tematiko, medtem ko je izstopanje nekaterih prepoznavnih frazemov ravno posledica tematske zamejenosti in omogoča politično in celo ideološko prepoznavnost. – Med nevarne lastnosti, s katerimi v medijskih besedilih (lahko) učinkujejo frazemi, sodi njihova konotativnost, zlasti vrednotenjska, ki je na splošno pogosteje negativna kot pozitivna. Ugotovili smo, da pogostnost rabe frazemov razkriva temperament govorca/pisca bolj kakor na primer raba kreativnih metafor, saj so frazemi jezikovnosistemske enote,

zato so v mentalnem slovarju rojenega govorca primarneje. Napačna raba, različna križanja frazemov itd., je zato lahko posledica nezavedne pomote, ki jo tudi bralec nezavedno "popravi", lahko pa je tudi namerna in med drugim lahko povzroči komunikacijski šum. Vsekakor v analiziranih besedilih pojavljajoča se nova vrsta prenovitve, s pomočjo katere je iz večbesednega lastnega imena z identifikacijskim pomenom tvorjena frazeološka enota s stalno konotativnostjo, načenna problem rabe frazemov kot prvine t.i. sovražnega govora. – O težavnih lastnostih in težavah pri rabi frazeoloških jezikovnih sredstev v sodobnih medijskih besedilih ter težavah, ki jih – ob obilici in lahki dostopnosti raznovrstnega gradiva v besedilnih korpusih – ima jezikoslovec in jezikoslovje pri njihovem določanju in razmejevanju, smo spregovorili zato, da bi poudarili pomembnost in nujnost opazovanja frazeologije v sobesedilu. Brez sobesedilne (in celo okoliščinske) podpore o frazeologiji v rabi ni mogoče razsojati, in to velja za določanje različnih vrst odstopov od ustaljenosti, še najbolj za frazeološke prenovitve. Analiza rabe frazemov v besedilih na tako časovno in prostorsko zamejeno temo, kot so slovenske predsedniške volitve l. 2022, se je s tega vidika pokazala kot smiselna.

LITERATURA

- Burger, Harald (1998): *Phraseologie: Eine Einführung am Beispiel des Deutschen*. Berlin: Erich Schmidt Verlag.
- Čermák, František (1985): *Frazeologie a idiomatika*. V: Josef Filipec in František Čermák, *Česká lexikologie*, 166–236. Praha: ACADEMIA, nakladatelství Československé akademie věd.
- Červ, Gaja (2008): *Poročevalske metafore, ujete v metaforo ogledala realnosti*. V: Monika Kalin Golob (ur.), Nataša Logar (ur.) in Anton Grizold (ur.), *Jezikovna prepletanja*, 133–148. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Justin, Martin, Nejc Hirci in Polona Gantar (2018): *Rana ura, slovenskih fantov grob: analiza frazeoloških prenovitev v spletni slovenščini*. Dostopno prek <https://ebooks.uni-lj.si/zalozbavul//catalog/book/80>, 11. januar 2023.
- Korošec, Tomo (1978): *Obnovitve v časopisnih naslovihi*. *Slavistična revija* XXVI (2): 147–160.
- Kržišnik, Erika (1995): *Frazeologija v slovenskem časopisju v dveh prelomnih obdobjih*. V: Stanisław Gajda (ur.), *Języki słowiańskie 1945–1995. Gramatyka – leksyka – odmiany: materiały międzynarodowej konferencji naukowej*, 217–226. Opole: Uniwersytet Opolski, Instytut filologii polskiej.
- Kržišnik, Erika (1996): *Frazeologija v slovenskem časopisju štiri leta po osamosvojitvi*. V: Ada Vidovič Muha (ur.), *Jezik in čas*, 175–189. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
- Kržišnik, Erika (1998): *Frazeološka sredstva v vlogi razkrivanja družbenih sprememb med leti 1945 in 1995*. V: Ada Vidovič Muha (ur.), *Najnowsze dzieje języków słowiańskich* *Slovenski jezik*, 183–199. Opole: Uniwersytet Opolski – Instytut Filologii Polskiej.

- Kržišnik, Erika (2006): Izraba semantične potence frazemov = The use of semantic potency of phraseological units. V: Ada Vidovič Muha (ur.), Slovensko jezikoslovje danes = Slovenian linguistics today. Slavistična revija 54 (pos. št.): 259–279, 631–654.
- Kržišnik-Kolšek, Erika (1991): Frazeologija v slovenskem časopisju 1991. V: Hermina Jug-Kranjec (ur.), XXVII. Seminar slovenskega jezika, literature in kulture, 89–98. Ljubljana: Oddelek za slovanske jezike in književnosti Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
- Toporišič, Jože (1973/74): K izrazju in tipologiji slovenske frazeologije. Jezik in slovstvo XIX (8): 273–279.

VIRI

- Kres. Uravnoreženi korpus sodobne pisne slovenščine. Dostopno prek <https://www.cjvt.si/viri-in-orodja/besedilni-korpusi/>, marec 2023.
- mF = Slovenski združeni korpus metaFida, v. 0.1. Dostopno prek <http://www.clarin.si/noske>, januar 2023.
- Pleteršnik, Maks (1894/95): Slovensko-nemški slovar. V Ljubljani: Založilo in na svetlo dalo knezoškofijstvo. Dostopno prek <http://www.fran.si>, marec 2023.
- SSF = Keber, Janez (2015): Slovar slovenskih frazemov. Dostopno prek <http://www.fran.si>, marec 2023.
- SSKJ1=Slovar slovenskega knjižnega jezika. 1970–2001. Dostopno prek <http://www.fran.si>, marec 2023.
- SSKJ2 = Slovar slovenskega knjižnega jezika. Druga, dopolnjena in deloma prenovljena izdaja. 2014. Dostopno prek <http://www.fran.si>, marec, 2023.